AHİRETE İMAN

6. ÜNİTE





ÜNİTEMİZE HAZIRLANALIM

1. Yaptıklarının karşılığını ahirette göreceğine inanan biriyle böylesi bir inancı taşımayan birini sosyal ilişkileri ve davranışları bakımından karşılaştırınız.
2. Ahiret inancının kültürümüzdeki karşılıklarını görebilmek için ahiretle ilgili atasözlerini ve deyimleri araştırarak defterinize yazınız.
3. Kıyamet, ba's, haşr, mizan, a'râf, berzah, sırat kavramlarını araştırarak defterinize yazınız.
4. Cennet ve cehennem tasvirleriyle ilgili ayetleri Kur'an mealinden bularak defterinize yazınız.
5. Çok sevdiği bir yakınını kaybeden insanın ahiret inancı yoksa ölüm karşısında neler hissedebileceğini tartışınız.

1. Dünya Hayatı ve Ahiret

Ahiret, sözlükte "son, sonra olan ve son gün" anlamlarına gelir. Terim olarak ahiret, kıyametin kopmasıyla başlayacak olan ebedi hayata denir. Ahirete iman; iman esaslarından olup genellikle Kur'an'da "el-yevmül-ahir" (son gün) şeklinde, Allah'a (c.c) imanla yan yana ve diğer inanç esaslarından daha fazla zikredilmiştir. Bu da ahiret inancının iman esasları arasında çok önemli olduğunu göstermektedir.[1]

Kur'an'da ahiret hayatı farklı isimlerle de anılır. El-yevmü'l-ahir (son gün, ahiret günü), yevmü'l-ba's (diriliş günü), yevmü'l-kıyame (kıyamet günü), yevmü'd-din (ceza ve mükafat günü), yevmü'l-hisab (hesap günü), yevmü't-telak (kavuşma günü), yevmü'l-hasre (hasret ve pişmanlık günü).



Dünya hayatı sonlu, ahiret hayatı ise sonsuzdur.

İslam'da dünya hayatına nasıl bakılması gerektiği ve ahiret hayatına iman birbiriyle dengeli bir şekilde anlaşılmak durumundadır. Kur'an'da dünya hayatının geçici olduğu belirtilmekte, ahiret hayatının ise ebedî olduğu sıkça vurgulanmaktadır. Bizlerden dünya hayatının geçici zevklerine kanmamamız istenmekte, ebedi olan ahiret hayatını hesaba katan bir anlayışla yaşamamız ısrarla tavsiye edilmektedir.

"Dünya hayatı ancak bir oyun ve bir eğlencedir. Elbette ki ahiret yurdu Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için daha hayırlıdır. Hâlâ akıllanmayacak mısınız?"[2]

"Dediler ki: Hayat ancak bu dünyada yaşadığımızdır. Ölürüz ve yaşarız. Bizi ancak zaman helâk eder. Bu hususta onların hiçbir bilgisi de yoktur. Onlar sadece zanna göre hüküm veriyorlar."[3]

"Hayat, şu dünya hayatımızdan ibarettir. (Kimimiz) ölürüz, (kimimiz) yaşarız; bir daha diriltilecek de değiliz."[4]

"Onlar, hayat ancak bu dünyadaki hayatımızdan ibarettir; biz, bir daha da diriltilecek değiliz, demişlerdi. Rablerinin huzuruna getirildikleri zaman sen onları bir görsen! Allah: Bu (yeniden dirilme olayı), hak değil miymiş? diyecek. Onlar da Rabb'imize andolsun ki evet! diyecekler. Allah da, Öyle ise inkâr ettiğinizden dolayı azabı tadın! diyecek."[5]

B BİLGİ KUTUSU

Kur'an'da hayat kavramı hem dünya ve hem de ahiret hayatını ifade etmek için ortak kullanılır. Hayatı sadece "dünya hayatı" olarak gören ve "ahiret hayatı"nı yok sayan anlayış Kur'an'da reddedilmektedir.

1. A. Saim Kılavuz, İslam Akaidi, s. 331.
2. En'am suresi, 32. ayet.
3. Casiye suresi, 24. ayet.
4. Müminun suresi, 37. ayet.
5. En'am suresi, 29-30. ayetler.

Kur'an'da ahiret hayatına nispetle dünya hayatının geçiciliğine işaret eden pek çok ayetin yanında hem dünyanın hem de insanın belli amaçlar doğrultusunda yaratıldığı belirtilmektedir. Fanilik vurgusuna rağmen bu dünya hayatı öylesine, iş olsun diye yaratılmamıştır. İnsan da bu dünya hayatında yesin, içsin, eğlensin, amaçsızca yaşasın, sonunda ölüp gitsin ve yok olsun diye yaratılmamıştır. Nitekim bu konuda şu ayetler çok açık bilgiler sunmaktadır:

D DÜŞÜNELİM -TARTIŞALIM

İnsanların yaratılış amacı ve dünya hayatının anlamı üzerinde düşünerek arkadaşlarınızla tartışınız.

"Biz gökleri, yeri ve ikisi arasındakileri bir oyun ve eğlence olsun diye yaratmadık."[6]

"Sizi boş ve anlamsız yere yarattığımızı ve bize dönmek zorunda olmadığınızı mı sanıyorsunuz?"[7]

Dünyanın ve insanın yaratılış gayeleri olduğuna göre bu yaratılışın anlamı ve amacı nedir? İnsan için en başta cevaplanması gereken temel soru budur. Kur'an'a göre dünya hayatının en önemli özelliği insan için bir imtihan oluşudur. Bu özellik bir ayette şöyle açıklanır:

"O hem ölümü hem de hayatı yaratmıştır ki sizi sınamaya tabi tutsun (ve böylece) davranış yönünden hanginiz daha iyidir (onu göstersin). O, üstündür, bağışlayandır."[8]



Sayısız gök cismi arasında yaşam için gerekli şartların Dünya'mızda bir araya getirilmiş olması, hayatın amaçsız olmadığını gösterir.

İslam'a göre insan için dünya hayatı ahiretin tarlası gibidir. Zira insan, dünya hayatında yapıp ettiklerinin karşılığını ahiret hayatında görecektir. Bir anlamda burada ekilenler ahirette iyi-kötü, hayır-şer, cennet-cehennem şeklinde ürün olarak karşımıza çıkacaktır.

"Yeryüzü kendine has bir sarsıntıya uğratıldığı, içindekileri dışarıya çıkarıp attığı ve insan, "Ona ne oluyor?" dediği zaman, işte o gün, yer, kendi haberlerini anlatır. Çünkü Rabbin ona (öyle) vahyetmiştir. O gün insanlar amellerinin kendilerine gösterilmesi için bölük bölük kabirlerinden çıkacaklardır. Artık kim zerre ağırlığınca bir hayır işlerse onun mükafatını görecektir. Kim de zerre ağırlığınca bir kötülük işlerse onun cezasını görecektir."[9]

Dünya hayatının amacı, insanın yaratıcısını tanıyıp kulluk bilinciyle yaşamasıdır. **"Ben cinleri ve insanları ancak bana ibadet etsinler diye yarattım."**[10] Dünya hayatının nihai amacı ahiret hayatını kazanmak olmalıdır. Çünkü Kur'an'ın bildirdiği gibi dünya hayatı geçicidir. Asıl hayat, ebedî olan ahiret hayatıdır. Bir ayette şöyle buyrulur:

"Bu dünya hayatı geçici zevkler ve oyalanmadan başka bir şey değildir; ahiret yurduna gelince işte asıl hayat odur. Keşke bunu bilselerdi!"[11] Sonuçta dünya hayatı geçici olmasına rağmen insan için sonsuz ahiret hayatını kazandıracak büyük bir fırsattır.

6. Duhan suresi, 38. ayet.
7. Müminun suresi, 115. ayet.
8. Mülk suresi, 2. ayet.
9. Zilzal suresi, 1-8. ayetler.
10. Zariyat suresi, 56. ayet.
11. Ankebut suresi, 64. ayet.

B BİLGİ KUTUSU

Bir an için şöyle düşünelim: ahiret hayatı yok ve hayat sadece bu dünya hayatından ibaret! Ölümle her şey bitiyor! Ölüm bir son! Böylesi bir düşünceyi en başta kalbimiz ve vicdanımız olmak üzere aklımız hiçbir şekilde kabul etmek istemeyecektir.

Ahiret hayatı olmazsa dünya hayatı anlamını kaybeder!

Ahireti yok sayarak hayatın sadece bu dünyadan ibaret olduğu düşünmek, hayatı anlamsızlaştırır. Dünya, varlık, bilgi, sevgi, saygı hemen her şey anlamsız hâle gelir. Vicdanımızı tatmin eden anlamlı, makul, tutarlı açıklamalar son bulur. Çünkü dünya hayatı az bir mutluluğa karşılık sıkıntı, zorluk, acı ve üzüntülerle dolu kısacık bir hayattır. Yoklukla son bulacak geçici bir dünya hayatı, insan aklını tatmin edip rahatlatamaz. Çünkü bizlerdeki en temel isteklerden, ruhumuzdaki en köklü arzulardan biri de ebedilik arzusudur.

Ebedi hayat için yaratılmış olmak daha anlamlı ve akla daha yatkındır. Ayrıca duygularımıza cevap verebilmesi ve bizleri anlamlı ve yaşanabilir bir hayata yönlendirmesi bakımından da daha tatmin edicidir.

“... Dünya hayatını ahirete tercih mi ediyorsunuz? Fakat dünya hayatının faydası ahiretin yanında pek azdır.”[12]

“... Sakınanlar için ahiret yurdu elbette daha iyidir. Hâlâ aklınızı kullanmıyor musunuz?”[13]

“Allah dilediğine rızkını bollaştırır da daraltır da. Onlar dünya hayatıyla şımardılar. Oysa ahiretin yanında dünya hayatı, geçici bir faydadan başka bir şey değildir.”[14]

“Dünya hayatını ahirete tercih edenler, (insanları) Allah yolundan çevirip onu eğri ve çelişkili göstermek isteyenler var ya, işte onlar derin bir sapıklık içindedirler.”[15]

“Size verilen her şey dünya hayatının geçici zevklerinden ibarettir. Allah katında olanlar ise daha iyi ve daha kalıcıdır. Bunlar, iman eden ve rablerine dayanıp güvenenler içindir.”[16]



Ahiret hayatı olmazsa dünya hayatı anlamını kaybeder.

12. Tevbe suresi, 38. ayet.
13. Yusuf suresi, 109. ayet.
14. Ra’d suresi, 26. ayet.
15. İbrahim suresi, 3. ayet.
16. Şura suresi, 36. ayet.

2. Ahiret Hayatının Varlığının Delilleri

Hem varlıkların yaratılışındaki anlam açısından hem de yaratılanların en şereflisi olan insanın yaratılış gayesi açısından bakıldığında ahiretin varlığı gereklidir. Bu gereklilik akli ve naklî delillerle de sabittir.

Aklımız ve kalbimiz ahiret olmaksızın bu dünyaya pek de fazla anlam veremez. Yine adalet, sorumluluk, ebediyeti isteme gibi duygular da ahiretin varlığını gerektirmekte, insan bütün benliğiyle ahiretin varlığını arzulamaktadır.

Dünya hayatı, ahiret olmadığı zaman anlamını yitirir, hayat insan için adeta bir boşluk, bir hiçlik haline gelir.

N NOT EDELİM

Dünya, Ahiretin Tarlasıdır.

"... Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin, Allah'a güzel bir borç verin. Kendiniz için önceden ne iyilik gönderirseniz, onu Allah katında daha üstün bir iyilik ve daha büyük mükâfat olarak bulursunuz. Allah'tan bağışlama dileyin. Şüphesiz Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir."

(Müzzemmil suresi, 20. ayet.)

İnsan olarak aklımız da kalbimiz de bu dünyadaki iyilerle kötülerin aynı sonda birleşmesini, ölümle birlikte her şeyin yok olup gitmesini kabul edemiyor. Nitekim hepimiz zalimlerle mazlumların, iyilerle kötülerin bu dünyadaki durumlarını kabul etmekte zorlanıyoruz. Haksızlıklara, zulümlere karşı çıkıyoruz ama iyilerin mücadelesine rağmen çoğu zaman gerçek adalet bu dünyada gerçekleşmiyor. Haksızlık yapanlardan hesap sorulamayabiliyor. Oysa içimizdeki adalet duygusu bu durumu kabullenemiyor. Ancak ahiret inancımızla teselli bulabiliyoruz. Orada zalimlerden hesap sorulacağına, iyilerin ödüllendirileceğine, kötülerin cezalandırılacağına olan inancımız bizleri teselli ediyor.

Öte yandan Kur'an bizlere, insanın ve diğer varlıkların boş yere yaratılmadığını, amaçsız olmadıklarını bildirir. Ölümden sonra bir ahiret hayatı olmadığında var olmanın nihai amacı gerçekleşmemiş olur.



İnsandaki ebediyet ve sonsuzluk arzusu ahiretin varlığına işarettir.

Ahirete iman etmek bizlere ölümü anlamayı ve kabul etmeyi de kolaylaştırır. Aksi takdirde ölüm şayet bir son ise hem bu dünya hayatı çekilmez olur hem de hayat anlamsızlaşır. Adaletsizlikler, haksızlıklar, zulümler, hayatta karşılaştığımız zorluklar, hayatı adeta bir yük olarak karşımıza çıkarır. Yukarıda anlatılanları "ahiretin gerekliliğinin akli delilleri" olarak şu şekilde özetlemek mümkündür:

Adalet duygusu, ebedilik arzusu, insanın özgür ve sorumlu oluşu, insanın başıboş ve amaçsız yaratılmadığı, varoluşun ve hayatın anlamı, inanç ve davranışlara karşılıklarının verilmesi, hakikatin ortaya çıkması ve her şeyin anlaşılması, ahiretin gerekliliğinin akli delilleri olarak sıralanabilir. Bu akli deliller yanında Kur'an'da zikredilen ve akla, kalbe, ruha, vicdana hitap edip onları doyuran ve tatmin eden naklî deliller de vardır.



“O akıtılan meniden bir damlacık (sperm) değil miydi? Sonra o, alaka (rahime tutunmuş embriyo) olmuş, derken Allah onu yaratıp şekillendirmiş; Ondan iki eşi, erkek ve dişiyi yaratmıştır. Peki bütün bunları yapan, ölüleri diriltemez mi? ”[17]

“Şu da muhakkak ki takva sahipleri için Rableri katında nimetleri bol cennetler vardır. Öyle ya Allah’a teslim olanları, o günahkarlar gibi tutar mıyız hiç?”[18]

“Yoksa kötülüğe gömülüp kalanlar, hayatlarını ve ölümlerini, eşit olarak iman edip dünya ve âhiret için yararlı işler yapanlarınki gibi mi yapacağımızı zannediyorlar? Hükümleri ne kadar yanlış! Halbuki Allah gökleri ve yeri ciddi amaçlarla ve hiçbiri haksızlığa uğramaksızın herkesin hak ettiğine göre karşılık görmesi için yarattı.”[19]

“De ki: Allah sizi diriltir, sonra öldürür. Sonra sizi şüphe götürmeyen kıyamet gününde bir araya toplar. Fakat insanların çoğu bilmezler. Göklerin ve yerin mülkü Allah’ındır. Kıyametin kopacağı gün var ya işte o gün, batıla sapanlar hüsrana uğrayacaklardır.”[20]

“Ey insanlar! Eğer yeniden dirilmekten şüphede iseniz, şunu bilin ki biz sizi topraktan, sonra nutfeden, sonra alakadan (aşılanmış yumurtadan), sonra uzuvları (önce) belirsiz, (sonra) belirlenmiş canlı et parçasından (uzuvları zamanla oluşan ceninden) yarattık ki size (kudretimizi) gösterelim. Ve dilediğimizi, belirlenmiş bir süreye kadar rahimlerde bekletiriz; sonra sizi bir bebek olarak dışarı çıkarırız. Sonra güçlü çağınıza ulaşmanız için (sizi büyütürüz). İçinizden kimi vefat eder; yine içinizden kimi de ömrün en verimsiz çağına kadar götürülür; ta ki bilen bir kimse olduktan sonra bir şey bilmez hale gelsin. Sen, yeryüzünü de kupkuru ve ölü bir halde görürsün; fakat biz, üzerine yağmur indirdiğimizde o, kıpırdanır, kabarır ve her çeşitten (veya çiftten) iç açıcı bitkiler verir. Çünkü Allah hakkın ta kendisidir; O, ölüleri diriltir; yine O, her şeye hakkıyla kadirdir. Kıyamet vakti de gelecektir; bunda şüphe yoktur. Ve Allah kabirlerdeki kimseleri diriltip kaldıracaktır.”[21]

“Ölüden diriyi, diriden de ölüyü O çıkarıyor; yeryüzünü ölümünün ardından O canlandırıyor. İşte siz de (kabirlerinizden) böyle çıkarılacaksınız.”[22]

17. Kıyamet suresi, 36-40. ayetler.
18. Kalem suresi, 34-35. ayetler.
19. Casiye suresi, 21-22. ayetler.
20. Casiye suresi, 25-26. ayetler.
21. Hac suresi, 5-7. ayetler.
22. Rum suresi, 19. ayet.

B BİLGİ KUTUSU

"Kıyamet gününde tüm haklar sahiplerine verilecektir. Hatta boynuzsuz koyunun boynuzlu koyundan hakkı alınacaktır."

(Tirmizi, Sıfatü'l-Kıyâme, 2.)

Allah Resul'üne, "Müminlerin en akıllısı kimdir?" diye sorulduğunda o, "Ölümü en çok hatırlayan ve ölümden sonraki hayatı için en güzel şekilde hazırlanan kimsedir." buyurdu.

(İbn Mâce, Zühd, 31.)

"Allah'a ve ahiret gününe iman ederek ölen kimseye, 'Cennetin sekiz kapısının hangisinden dilersen gir.' denilir."

(Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 17.)

"Yaratmaya başlayan, sonra onu tekrarlayan O'dur ki bu, O'nun için pek kolaydır. Göklerde ve yerde (tecelli eden) en yüce sıfat O'nundur. O, mutlak güç ve hikmet sahibidir."[23]

"Allah'ın rahmetinin eserlerine bir bak: Arzı, ölümünün ardından nasıl diriltiyor! Şüphesiz O, ölüleri de mutlaka diriltecektir. O, her şeye kadirdir."[24]

"Kendi yaratılışını unutarak bize karşı misal getirmeye kalkışıyor ve: "Şu çürümüş kemikleri kim diriltecek?" diyor. De ki: Onları ilk defa yaratmış olan diriltecek. Çünkü O, her türlü yaratmayı gayet iyi bilir. Yeşil ağaçtan sizin için ateş çıkaran O'dur. İşte siz ateşi ondan yakıyorsunuz. Gökleri ve yeri yaratan, onların benzerlerini yaratmaya kadir değil midir? Evet! Elbette kadirdir. O, her şeyi hakkıyla bilen yaratıcıdır."[25]

"Gökleri ve yeri yaratan, bunları yaratmakla yorulmayan Allah'ın, ölüleri diriltmeye de gücünün yeteceğini düşünmezler mi? Evet O, her şeye kadirdir."[26]

"İlk yaratmada acizlik mi gösterdik? Hayır, onlar yeni bir yaratma hususunda şüphe içindedirler."[27]



23. Rum suresi, 27. ayet.
24. Rum suresi, 50. ayet.
25. Yâsîn suresi, 78-81. ayetler.
26. Ahkaf suresi, 33. ayet.
27. Kaf suresi, 15. ayet.

3. Ahiret Hayatının Safhaları

Kur'an-ı Kerim'de ölümün bir hayat gerçeği olduğu ve bundan kaçışın mümkün olmadığı vurgulanır.

"Her can ölümü tadacaktır ..."[28]

"(Ey Resulüm) de ki: Nerede olursanız olun ölüm size ulaşır. Sarp ve sağlam kalelerde olsanız bile."[29]

Ölümün bir son olmadığı, ahiret hayatına geçiş için bir mekan değişikliği şeklinde anlaşılması gerektiği bir hakikattir. İnsanın ölümüyle ahiret hayatı başlar. Ahiret hayatında, kabir (berzah) hayatı, kıyamet, ba's (yeniden dirilme), haşr ve mahşer, defterlerin dağıtılması, hesap, mizan, sırat, şefaat, cennet ve cehennem gibi aşamalar vardır.

B BİLGİ KUTUSU

Ahiret Hayatının Safhaları:

- ✓ Berzah Âlemi
- ✓ Kıyamet
- ✓ Ba's
- ✓ Mahşer, Hesap ve Mizan
- ✓ Sırat
- ✓ Cennet ve Cehennem

3.1. Berzah Âlemi

Sözlükte "iki şey arasındaki engel" manasına gelen berzah kelimesi, dini terim olarak ölümle başlayıp yeniden diriltilmeye (ba's) kadar sürecek olan ara dönem, dünya ile ahiret arasındaki âlem ve kabir hayatı karşılığında kullanılır.

Ölümle başlayıp yeniden dirilmeye kadar devam edecek olan hayata **kabir hayatı** denilir. Kabir hayatı, dünya ile ahiret arasında bir ara dönem olduğu için **berzah hayatı** diye de anılmıştır.

Berzah hayatıyla ilgili "kabir suali", "kabir azabı" ve "kabir nimeti" gibi konular Kur'an-ı Kerim'de işareten, hadislerde ise açıkça yer almaktadır.

"(Öyle bir) ateş ki onlar sabah akşam ona sunulurlar. Kıyametin kopacağı günde de, 'Firavun ailesini azabın en şiddetlisine sokun.' denilecektir."[30]

"Bunlar, günahları yüzünden suda boğuldular, ardından da ateşe sokuldular ve o zaman Allah'a karşı yardımcılar da bulamadılar."[31]

"Yoksa kötülük işleyenler ölümlerinde ve sağlıklarında kendilerini, inanıp salih amel işleyen kimseler ile bir mi tutacağımızı sandılar? Ne kötü hüküm veriyorlar! Allah, gökleri ve yeri yerli yerince yaratmıştır. Böylece herkes kazancına göre karşılık görür. Onlara haksızlık edilmez."[32]

"Çevrenizdeki bedevi Araplardan ve Medine halkından birtakım münafıklar vardır ki münafıklıkta maharet kazanmışlardır. Sen onları bilmezsin, biz biliriz onları. Onlara iki kez azap edeceğiz, sonra da onlar büyük bir azaba itileceklerdir."[33]

"En büyük azaptan önce, onlara mutlaka en yakın azaptan tattıracağız; olur ki (imana) dönerler."[34]

"Şüphesiz zulmedenlere, ondan başka da azap vardır. Fakat çokları bilmezler."[35]

28. Enbiya suresi, 35. ayet.
29. Nisâ suresi, 78. ayet.
30. Mümin suresi, 46. ayet.
31. Nuh suresi, 25. ayet.
32. Casiye suresi, 21-22. ayet.
33. Tevbe suresi, 101. ayet.
34. Secde suresi, 21. ayet.
35. Tur suresi, 47. ayet.


İnsan öldükten sonra dirilinceye kadar berzah aleminde kalır.

Mütevatir hadislerde belirtildiğine göre Resulullah kabirde azap gören bazı kimselerin sesini işitmiş,[36] kabir azabından Allah'a (c.c) sığınmış ve ashaba da Allah'a (c.c) sığınmalarını söylemiş,[37] cenaze namazını kıldırdığı ölüyü kabir azabından koruması için Allah'a (c.c) dua etmiş,[38] ayrıca azap görenlerin sesini hayvanların işittiğini haber vermiştir.[39]

Gıybet ve koğuculuk yapmak,[40] ölüye ağıtlar yakarak ağlamak,[41] borçlu olarak ölmek,[42] yalan söylemek, zina etmek, faiz yemek, içki içmek[43] gibi fiillerin kabir azabına sebep teşkil ettiği yine hadislerde bildirilmektedir. Hadislerde kabrin sıkması,[44] kişiye sabah akşam cehennemdeki yerinin gösterilmesi[45] gibi azap şekillerinin bulunduğu da haber verilmiştir.

İnkârcıların kabir azabına çarptırılacağı belirtildiği gibi inananların da kabirlerinde nimetlere ulaşacağı bildirilmiştir.

"Allah yolunda öldürülenlere «ölüler» demeyin. Bilakis onlar diridirler, lakin siz anlayamazsınız."[46]

Allah yolunda hicret edip de sonra öldürülmüş veya ölmüş olanlara gelince, Allah onlara muhakkak güzel bir rızık verecektir. Şüphe yok ki Allah, rızık verenlerin en hayırlısıdır. Elbette onları hoşnut olacakları bir yere sokacaktır. Şüphesiz Allah hakkıyla bilendir, halîmdir".[47]

Ayrıca kabir suali ve azabıyla ilgili hadislerin hemen hepsinde sorulara cevap veren müminlerin kabirlerinin genişletilip aydınlatılacağı, cennet bahçelerinden bir bahçe haline getirileceği ve mümine sabah akşam cennetteki yerinin gösterileceği bildirilmiştir.[48]

N NOT EDELİM

"Allah'ım! Âcizlikten, tembellikten, korkaklıktan, cimrilikten, bunaklıktan, kabir azabından sana sığınırım. Allah'ım! Nefsime, senden sakınma şuurunu (takvasını) ver ve nefsimi arındır. Onu en iyi arındıracak olan sensin. Onun koruyucusu da onun efendisi de sensin. Allah'ım! Fayda vermeyen ilimden, huşû duymayan kalpten, doymayan nefisten ve kabul edilmeyen duadan sana sığınırım."

(Müslim, Zikir, 73.)

Netice olarak hem ilgili ayetlerin ve mütevatir olarak nakledilen hadislerin varlığı kabir ahvali ile ilgili bildirilenlerin itikadi açıdan önemini ortaya koymaktadır. Bunların inkârı, itikadi açıdan tehlikelidir.

36. Ahmed b. Hanbel, Müsned, III,103-104; Müslim, Cennet, 67-69.
37. Ahmed b. Hanbel, Müsned, III, 296; Müslim, Cennet, 67.
38. Müslim, Cenaiz, 86.
39. Nesai, Cenaiz, 115.
40. Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 225; Buhari, Cenaiz, 88, Vudû, 57.
41. Buhari, Cenaiz, 33; Müslim, Cenaiz, 16-28.
42. İbn Mace, Sadakat, 12.
43. Buhari, Cenaiz, 92; Tabirü'r-rüyâ, 48.
44. Tirmizi, Cenaiz, 70.
45. Buhari, Cenaiz, 88; Müslim, Cennet, 65-66.
46. Bakara suresi, 154. ayet.
47. Hac Suresi, 58-59. Ayetler.
48. Ahmed b. Hanbel, Müsned, III, 3-4; Müslim, Cennet, 65-66; Tirmizi, Cenaiz, 71.

3.2. Kıyamet



İslam inancında ölüm bir son değildir.

Sözlükte "kalkmak", "dikilmek", "ayaklanmak" anlamlarına gelen kıyamet, bir terim olarak, evrenin düzeninin bozulması, her şeyin alt üst edilmesi ve ölen varlıkların yeniden diriltilerek ayağa kalkması ve mahşere doğru yönelmesi demektir.[49]

“İnsan kıyamet günü ne zamanmış? diye sorar. İşte göz kamaştığı, ay tutulduğu, güneşle ay bir araya getirildiği zaman. O gün insan kaçacak yer neresi? diyecektir. Hayır, hayır! (Kaçıp) sığınacak yer yoktur. O gün varıp durulacak yer, sadece Rabb’inin huzurudur.”[50]

“Gökyüzü yarıldığı, yıldızlar döküldüğü, denizler birbirine katıldığı, kabirlerin içindekiler dışarı çıkarıldığı zaman, insanoğlu (yapıp) gönderdiklerini ve yapmayıp geride bıraktıklarını bir bir anlar”[51]

“Ey inananlar! Allah’a karşı sorumluluğunuzun bilincinde olun; herkes yarına ne hazırladığına baksın. Allah’tan sakının çünkü Allah yaptıklarınızdan haberdardır. Allah’ı unutan bunun sonucunda, Allah’ın kendilerini (yine) bizzat kendilerine unutturduğu kimseler gibi olmayın! (Çünkü) onlar yoldan sapmış (fasık) kimselerdir.”[52]

Kur’an ahiret hayatının aşamaları hakkında ayrıntılı bilgiler verir. Dünya hayatından ahiret hayatına geçiş aşaması kıyamettir. Kur’an kıyametin nasıl gerçekleşeceğine dair dikkat çekici tablolar çizer.

“Kari’a! Nedir o kari’a? Kari’a’yı, o kapıları döven ve dehşetiyle kalplere çarpan o kıyamet felaketini sen nereden bileceksin ki! O gün insanlar uçuşan kelebekler gibi şuraya buraya fırlatılır. Dağlar atılmış yüne döner. Artık kimin tartıları ağır basarsa memnun kalacağı bir hayata girer. Kimin tartıları da hafif gelirse onun barınağı da Haviye olur. Onun ne olduğunu bilir misin? Haviye bir ateştir. Kızgın mı kızgın!”[53]

> **B BİLGİ KUTUSU**
>
> Kur’an’da kıyamet günü ile ilgili kavramlar;
>
> - Saat (Bir anda Kıyametin kopması)
> - Vâkıa (Kesin olarak meydana gelecek olan şey),
> - Ğâşiye (Şiddetiyle birdenbire halkı saran)
> - Kâria (Kapıyı çalacak gerçek)
> - Racife (Şiddetle sarsılmak, titreyiş)
> - Sâhha (Kulakları sağır eden şiddetli çığlık),
> - Tâmme (Belâ, kıyamet anının dehşeti)
>
> bk. Kamer suresi, 1. ayet; Vakıa suresi, 1. ayet; Gaşiye suresi, 1. ayet; Karia suresi, 1. ayet; Naziat suresi, 6. ayet; Abese suresi, 33. ayet; Naziat suresi, 34. ayet.

Kur’an’daki bilgilere göre kıyamet “sûra üflenince” başlayacak ve kıyametin kopması sonucu kâinattaki düzen bozulup hayat son bulacaktır. Bundan başka Kur’an’da sûra ikinci üflemenin ardından ba’s olayının gerçekleşeceği, Allah’ın (c.c) insanları tekrar dirilterek yerden ot bitirir gibi topraktan çıkaracağı ve insanların aynı hedefe doğru koşarak Rablerinin huzuruna çıkacakları haber verilir.

49. Komisyon, TDV İlmihali, “İman ve İbadetler”, C 1 s. 121.
50. Kıyamet suresi, 6-12. ayetler.
51. İnfitar suresi, 1-5. ayetler.
52. Haşr suresi, 18-19. ayetler.
53. Karia suresi, 1-11. ayetler.

D DÜŞÜNELİM

"Allah yolunda öldürülenleri sakın ölü sanmayın. Bilakis onlar diridirler; Allah'ın, lütuf ve kereminden kendilerine verdikleri ile sevinçli bir halde Rableri yanında rızıklara mazhar olmaktadırlar. Arkalarından gelecek ve henüz kendilerine katılmamış olan şehit kardeşlerine de hiçbir keder ve korku bulunmadığı müjdesinin sevincini duymaktadırlar."

(Âl-i İmran suresi,169-170. ayetler.)

Ölümden sonraki yaşama dair kişiden kişiye değişen şartları ayet bağlamında düşününüz.

O OKUYALIM

"Güneş katlanıp dürüldüğünde,
Yıldızlar (kararıp) döküldüğünde,
Dağlar (sallanıp) yürütüldüğünde,
Gebe develer salıverildiğinde,
Vahşî hayvanlar toplanıp bir araya getirildiğinde,
Denizler kaynatıldığında,
Ruhlar (bedenlerle) birleştirildiğinde,
Diri diri toprağa gömülen kıza, sorulduğunda,
Hangi günah sebebiyle öldürüldü diye.
(Amellerin yazılı olduğu) defterler açıldığında,
Gökyüzü sıyrılıp alındığında,
Cehennem tutuşturulduğunda,
Ve cennet yaklaştırıldığında,
Kişi neler getirdiğini öğrenmiş olacaktır."

(Tekvir suresi, 1-14. ayetler.)

"Sûr'a üflenince, Allah'ın diledikleri müstesna olmak üzere göklerde ve yerde ne varsa hepsi ölecektir. Sonra ona bir daha üflenince, bir de ne göresin, onlar ayağa kalkmış bakıyorlar!"[54]

"Allah, sizi de yerden ot (bitirir) gibi bitirmiştir. Sonra sizi yine oraya döndürecek ve sizi yeniden çıkaracaktır."[55]

"O gün onlar, sanki dikili bir şeye koşuyorlar gibi, gözleri horluktan aşağı düşmüş ve kendileri zillete bürünmüş bir halde kabirlerinden fırlaya fırlaya çıkarlar. İşte bu, onların tehdit edilegeldikleri gündür!"[56]

"Nihayet Sûr'a üfürülecek. Bir de bakarsın ki onlar kabirlerinden kalkıp koşarak Rablerine giderler."[57]

Kıyametin ne zaman kopacağını ancak Allah (c.c) bilir. Yüce Allah kıyametin kopacağı zamanı ancak kendisinin bildiğini çeşitli ayetlerde ifade etmiştir. Bu konudaki bazı ayetlerin meali şöyledir:

"Kıyamet vakti hakkındaki bilgi ancak Allah katındadır..."[58]

"Sana kıyameti, ne zaman gelip çatacağını soruyorlar. De ki: Onun ilmi ancak Rabb'imin katındadır. O'nun vaktini ondan başkası bilemez. O, göklere de yere de ağır gelmiştir. O size ansızın gelecektir. Sanki sen onu biliyormuşsun gibi sana soruyorlar. De ki: Onun bilgisi ancak Allah katındadır. Ama insanların çoğu bilmezler."[59]

Kıyamet Alametleri

Kur'an'da kıyamet alâmetlerinin nelerden ibaret olduğuna dair bilgi verilmemiş, sadece Ye'cûc ve Me'cûc'ün gelişinden (Enbiyâ suresi, 96. ayet), dabbetü'l-arzın çıkışından (Neml suresi, 82. ayet), göğün insanları saracak bir duman (duhân) yayacağından (Duhân suresi, 11-12. ayetler) bahsedilmiştir.

54. Zümer suresi, 68. ayet.
55. Nuh suresi, 17-18. ayetler.
56. Mearic suresi, 43-44. ayetler.
57. Yâsîn suresi, 51. ayet.
58. Lokman suresi, 34. ayet.
59. A'râf suresi, 187. ayet.

D DÜŞÜNELİM

Bir gün Hz. Peygamber, ashâbını etrafına toplamış sohbet ediyor, onlara nasihatlerde bulunuyordu. Bu sırada bir bedevî çıkageldi ve "Kıyamet ne zaman (kopacak)?" diye sordu. Allah Resulü sözünü kesmeden konuşmasına devam etti. Oradakilerden biri, "Resulullah bedevînin ne dediğini işitti fakat sorusundan hoşlanmadı." dedi. Bir başkası ise, "Belki de (soruyu) işitmedi." dedi. Nihayet Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) sözünü bitirince, *"Kıyameti soran nerede?"* buyurdu. Bedevî, "İşte benim, yâ Resulallah!" dedi. Bunun üzerine Allah Resulü, *"Emanet zayi edildiği vakit kıyameti bekle!"* buyurdu. Bedevî, "Onun zayi edilmesi nasıl olur?" diye sorunca Resul-i Ekrem, *"İş, ehil olmayan kimseye verildiğinde kıyameti bekle."* buyurdu.

(Buhari, İlim, 2.)

Hadiste, kıyametin kopmasıyla toplumsal düzenin bozulması arasında nasıl bir ilişki kurulmuştur? Düşününüz.

Hadislerde de kıyamet alâmetleri eşrâtü's-sâa (اشراط الساعة) tabiriyle ifade edilir. Bu hadislerde belirtildiğine göre Hz. Peygamber kıyametin kopuş zamanını bilmediğini söylemiş, ancak kopmasından önce vuku bulacak bazı olayların onun yaklaştığının alâmetleri sayılacağını haber vermiştir.[60]

Yecüc Me'cüc'ün ortaya çıkması, Deccal'ın zuhuru, yeryüzünün duman (duhan) ile kaplanması, büyük depremlerin ve yer çöküntülerinin yaşanması, dâbbetü'l-arzın yerden çıkması, nüzul-i İsa, güneşin batıdan doğması gibi olağanüstü bir takım hâdiselerin meydana geleceği ayet ve hadislerde bildirilmiştir. Özellikle kıyamet öncesinde toplumlardaki ahlaki çöküntüyü haber veren hadisler, Peygamberimiz (s.a.v) tarafından çokça zikredilmiştir.[61]



Kıyametin kopması sonucu evrendeki düzen bozulup hayat son bulacaktır.

60. bk. Buhari, İman, 37.
61. bk. Buhari, Fiten, 4, 24-25; Buhari, Enbiya 7; Buhari, Büyû, 102; Müslim, Fiten, 1-2, 18, 37, 39, 40, 42, 91, 118; Müslim, İman, 242-247; İbn Mace, Fiten, 25-36; Tirmizi, Fiten, 35, 42-43.

3.3. Ba's

"Ba's" sözlükte "Birini kaldırıp harekete geçirmek, uykudan uyandırmak, diriltmek" anlamındadır. İslami literatürde ise "Allah'ın (c.c) ahiret hayatını başlatmak üzere kıyamet gününde ölüleri yeniden diriltmesi, onları kabirlerinden çıkararak hayata döndürmesi" demektir.

Kur'an'da ba's kavramı yanında; "yeniden diriliş günü" anlamında "yevmü'l-ba's";[62] "topraktan çıkış günü" anlamında "yevmü'l-hurûc"[63] ve "pişmanlık günü" anlamında "yevmü'l-hasre" [64] ifadeleri de yer almaktadır.

Kur'an'da, sûr'a birinci üflemenin ardından -Allah'ın diledikleri müstesna- bütün canlıların öleceği, ikinci üfleme üzerine de ba's hadisesinin gerçekleşeceği ve ölmüş bütün yaratıkların yeniden canlanarak[65] belli bir hedefe doğru koşuyormuş gibi[66] Rablerinin huzuruna çıkacakları[67] anlatılır ve dirilişin, gerçeği öğrenme ve amellerin karşılığını görme hikmetine bağlı olduğu[68] vurgulanır.

Kelime olarak sûr; seslenmek, boru, üflenince ses çıkaran boynuz anlamlarına gelir. Terim olarak kıyametin kopuşunu belirtmek ve kıyamet koptuktan sonra bütün insanların mahşer yerinde toplanmak üzere dirilmelerini sağlamak için İsrafil aleyhisselâm tarafından üfürülecek olan boruya sûr denilir. Hz. Peygamber bir hadislerinde sûrun, kendisine üflenen bir boru ve boynuz olduğunu haber vermiştir.[69] Fakat bu borunun mahiyeti insanlar tarafından bilinemez. Sûr da bütün ahiret hallerinde olduğu gibi dünyadaki borulara benzetilemez.

Kıştan sonra gelen bahar, ölümden sonra dirilişin bu dünyadaki habercisidir.

62. Rum suresi, 56. ayet.
63. Kaf suresi, 42. ayet.
64. Meryem suresi, 39. ayet
65. Zümer suresi, 68. ayet.
66. Mearic suresi, 43. ayet.
67. Yâsîn suresi, 51. ayet.
68. Nahl suresi, 38-39. ayetler.
69. Tirmizi, Kıyamet, 8.

3.4. Mahşer, Hesap ve Mizan

Ahiret hayatında yeniden diriltilmeden sonraki aşama haşr ve mahşer kavramlarıyla ifade edilir.

Haşr ve mahşer

Sözlükte toplanmak, bir araya gelmek demek olan haşr, terim olarak Yüce Allah'ın, insanları hesaba çekmek üzere tekrar dirilişten sonra bir araya toplamasıdır. İnsanların toplandıkları yere mahşer denir.

Kur'an'ı Kerim'de mahşerden ve bu sırada yaşanacak olaylardan bahseden pek çok ayet vardır. Bu ayetlerden birinde şöyle buyrulur:

"Allah onları, sanki günün ancak bir saati kadar kaldıklarını sandıkları bir durumda yeniden diriltip toplayacağı gün aralarında birbirleriyle tanışırlar. Allah'ın huzuruna varmayı yalanlayanlar elbette zarara uğramışlardır. Çünkü onlar doğru yola gitmemişlerdi."[70]

Amel Defterlerinin Dağıtılması

İnsanlar hesaplarının görülmesi için toplandıktan sonra, kendilerine dünyada iken yapmış oldukları işlerin yazılı bulunduğu amel defterleri dağıtılır. Bu defterlerin mahiyeti bilinmemektedir. Kiramen Katibin adı verilen melekler tarafından yazılan bu defterler hakkında Kur'an'da şöyle buyrulur:

"Kitap ortaya konmuştur. Suçluların onda yazılı olanlardan korkmuş olduklarını görürsün. Vay halimize derler, bu nasıl kitapmış. Küçük büyük hiçbir şey bırakmaksızın hepsini sayıp dökmüş. Böylece yaptıklarını karşılarında bulmuşlardır. Senin Rabb'in hiç kimseye zulmetmez."[71]

B BİLGİ KUTUSU

Amel Defterleri

Amel defterleri cennetliklere sağdan, cehennemliklere soldan veya arkadan verilir. Defteri sağdan verilenlere "ashab-ı yemin", soldan veya arkadan verilenlere "ashab-ı şimal" adı verilir. Defterin sağdan verilmesi bir müjde, soldan verilmesi ise azabın habercisidir.

Hesap ve Sual

İnsanlar amel defterlerini ellerine aldıktan ve yaptıklarını en ince detayına kadar gördükten sonra Yüce Allah tarafından hesaba çekileceklerdir. Hesap ve sorgulama sırasında amel defterlerinden başka, insanın organları ve yeryüzü de insanların yaptıklarına şahitlik edecektir.

"O kâfirler ki dinlerini bir eğlence ve oyun edindiler de dünya hayatı onları aldattı. Onlar, bu günleri ile karşılaşacaklarını unuttukları ve ayetlerimizi bile bile inkâr ettikleri gibi biz de bugün onları unuturuz."[72]

"Allah'ın düşmanları, ateşe sürülmek üzere toplandıkları gün, hepsi bir araya getirilirler. Nihayet oraya geldikleri zaman kulakları, gözleri ve derileri, işledikleri şeye karşı onların aleyhine şahitlik edecektir."[73]

Zerre ölçüsü hayır işleyenin mükafatını, kötülük işleyenin cezasını göreceği ve hiçbir adaletsizliğin söz konusu olmayacağı sorgu ve hesap sırasında insanlara şu beş şey sorulacaktır:[74]

70. Yunus suresi, 45. ayet.
71. Kehf suresi, 49. ayet.
72. A'râf suresi, 51. ayet.
73. bk. Fussilet suresi, 19-20. ayetler.
74. bk. Tirmizi, Kıyamet, 1.

1. Ömrünü nerede tükettiği
2. Gençliğini nasıl geçirdiği
3. Malını nereden kazandığı
4. Malını nereye harcadığı
5. Bildikleriyle amel edip etmediği

Çeşitli hadislerde de bütün insanların, aracı olmaksızın Allah (c.c) tarafından hesaba çekileceği, müminlerin sorulan sorulara kolaylıkla cevap verirken, kâfirlerin hesap ve sorgulamasının daha zor olacağı haber verilmektedir.[75]



İnsanların dünyadaki amelleri ahirette adaletle karşılık bulacaktır.

Mizan

Sözlükte terazi anlamına gelen mizan, ahirette hesaptan sonra herkesin amellerinin tartıldığı ilahi adalet ölçüsüdür. Tartıda iyilikleri, kötülüklerinden ağır gelenler kurtuluşa erecek, hafif gelenler ise cehenneme gideceklerdir.

"Biz kıyamet günü için adalet terazileri kurarız. Artık kimseye, hiçbir şekilde haksızlık edilmez. (Yapılan iş) bir hardal tanesi kadar dahi olsa, onu(adalet terazisine) getiririz. Hesap gören olarak (herkese) yeteriz."[76]

D DEĞERLENDİRELİM

"Müminler sırattan kimi göz kırpacak kadar az bir zamanda, kimi şimşek gibi, kimi rüzgâr gibi, kimi kuş gibi, kimi de iyi cins at ve deve gibi hızla geçer. Bazısı (bakarsın) sapasağlam kurtulmuş, diğeri yara almış da salıverilmiş, kimi de cehennem ateşine yığılmış kalmış olarak geçer."

(Müslim, İman, 302.)

Kişilerin sırat köprüsünden farklı şekillerde geçme sebepleri neler olabilir? Arkadaşlarınızla değerlendiriniz.

"Artık kimlerin (sevap) tartıları ağır basarsa işte asıl bunlar kurtuluşa erenlerdir. Kimlerin de tartıları hafif gelirse artık bunlar da kendilerine yazık etmişlerdir; (çünkü onlar) ebedî cehennemdedirler."[77]

"(Ey Muhammed!) De ki: "Amelce en büyük kayba uğrayanların kimler olduklarını bildireyim mi? Onlar salih amel yaptıklarını sandıkları hâlde, dünya hayatındaki çabaları kaybolup giden kimselerdir. Onlar, Rablerinin ayetlerini ve ona kavuşacaklarını inkâr eden, böylece amelleri boşa çıkan, o yüzden de kıyamet gününde amelleri için bir mizan (terazi) kurmayacağımız kimselerdir."[78]

3.5. Sırat

Sırat; kelime olarak yol, cadde, geçit anlamlarındadır. Terim olarak ise ahirette herkesin görüp yürüyeceği yol veya köprüye denir. Sırat; mahşer yerinden başlayan, cehennemin üzerinden geçerek cennete kadar uzanan bir yol veya köprüdür.[79] Bazı müfessirler, cehennemden bahsedilen ve **"İçinizden oraya uğramayacak hiç kimse yoktur. Bu, Rabb'in için kesinleşmiş bir hükümdür. Sonra biz Allah'tan (c.c) sakınanları kurtarırız; zalimleri de diz üstü çökmüş olarak orada bırakırız.."**[80] buyrulan ayetlerde sırattan bahsedildiği görüşündedirler. Ehl-i Sünnet âlimlerine göre herkes cehennemi görecektir. Müminlerin buraya uğraması cehennem üzerindeki sırattan geçme-

75. Buhari, Rikak, 49; Mezalim, 2; Müslim, Zekat, 20: Cennet, 18.
76. Enbiya suresi, 47. ayet.
77. Müminun suresi, 102-103. ayetler.
78. Kehf suresi, 103-105. ayetler.
79. bk. MEB Dini Terimler Sözlüğü, s. 412.
80. Meryem suresi, 71-72. ayetler.

lerinden ibarettir. Herkes bu köprüye gelecek ve cehenneme girecek olanlar da buradan aşağıya düşeceklerdir. Müminlerin sırat üzerinden geçerek cennete ulaşmalarının hikmeti, sevinçlerinin fazlalaşması ve kurtuldukları için şükürlerinin artmasıdır.

Sırat kelimesi, cehennem üzerine kurulacak köprü anlamında hadislerde de geçmektedir. Bu hadislerde sıratın cehennem üzerine uzatılacağı, ondan ilk geçenlerin Hz. Muhammed (s.a.v.) ve onun ümmeti olacağı, o gün sadece peygamberlerin konuşacakları, bütün duaların "Kurtar Allahım! Kurtar Allahım!" şeklinde olacağı[81] insanların bir kısmının oradan şimşek gibi, bir kısmının rüzgâr gibi, bazılarının sürünerek geçeceği, kâfirlerle günahları affolunmayan müminlerin iki tarafında asılı kancalar tarafından tutularak cehenneme atılacakları bildirilmekte[82] ve sıratı geçenlerin cennete girecekleri haber verilmektedir.[83]

Halk arasındaki anlatımla kıldan ince kılıçtan keskin olduğu belirtilen sırat, müminler için çok geniş bir yola dönüşecektir. Sırat'ın darlığında veya genişliğinde, geçmenin kolaylığı veya zorluğunda belirleyici olan, kişilerin iman ve salih amelleridir. Herkes buradan geçecektir. Müminler yaptıkları amellerine göre kimi süratli, kimi daha yavaş olarak bu yoldan yürüyecek, kafirler ve günahkarlar ise cehenneme düşeceklerdir.

Şefaat

Sözlükte "tek olan bir şeyi dengi veya benzeriyle çift hale getirmek; birinin önüne düşüp işini görmeye çalışmak, işinin görülmesi için birinin aracılığını istemek" anlamlarındaki şef' kökünden türeyen şefaat, "yardım etmek, suçunun bağışlanması veya dileğinin yerine getirilmesi için birine aracılık etmek" manalarına gelir. Terim olarak "kıyamet gününde peygamberlerin ve kendilerine izin verilen salih kulların, müminlerin bağışlanması için Allah (c.c) katında niyazda bulunması" anlamında kullanılır.[84]

Kur'an'da şefaati konu edinen ayetlerdeki ana fikir, genel olarak şirk inancının reddi ve tevhid inancının telkin edilmesi olmuştur. Dolayısıyla şefaatten mahrum olanların ana vasfı inkâr ve şirktir.[85]

O OKUYALIM

Ebu Hureyre'den (r.a) rivayet edildiğine göre: "Ey Allah'ın Resulü! Yüce Rabb'in sana şefaat konusunda nasıl bir hak bahşetti?" diye sorulunca şu cevabı almıştır: "Senin ilme olan tutkunu bildiğim için bunu bana ilk soranın da sen olacağını tahmin etmiştim. Benim şefaatim, kalbi dilini, dili de kalbini tasdik ederek Allah'tan başka ilah olmadığına samimiyetle şehâdet eden kimse içindir."

(Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 518.)

"Her peygamberin niyaz ettiği bir duası vardır. Ben de duamı kıyamet gününde ümmetime şefaat etmek için saklamak istiyorum."

(Müslim, İman, 334.)

"Ben âdemoğlunun efendisi, kabri ilk açılacak, ilk şefaat edecek olan ve şefaati ilk kabul edilecek olanım."

"(Ebu Davud, Sünnet, 13.)

Kur'an'da putperestlerin kendilerini Allah'a (c.c) yaklaştıracağına inandıkları için putlara tapındıklarına dair iddiaları[86] reddedilmiş ve kıyamet günü Allah'tan (c.c) başka hiçbir dost ve şefaatçinin olmayacağı belirtilerek "...مَنْ ذَا الَّذِى يَشْفَعُ عِنْدَهُ اِلَّا بِاِذْنِه ...", **"...İzni olmadan onun katında kim şefaat edebilir?..."**[87] buyrulmuş ve o gün şefaatin ancak Allah'ın (c.c) izni ve rızasıyla gerçekleşeceği bildirilmiştir.

81. Buhârî, Rikâk, 52, Ezan, 129; Tevhid, 24; Müslim, İman, 299.
82. Buhârî, Rikâk, 52; Müslim, İman, 329.
83. Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 392.
84. Mustafa Alıcı, "Şefaat", TDV İslam Ansiklopedisi, C 38, s. 411.
85. bk. Mümin suresi, 18; Müddessir suresi, 41-48. ayetler.
86. bk. Zümer suresi, 3. ayet.
87. Bakara suresi, 255. ayet.

O halde sadece Allah'ın (c.c) rızasına bağlı olarak onun izin verdikleri, hakkı (tevhidi) benimseyenlere şefaat edecektir. **"Allah'ı bırakıp da taptıkları putlar, şefaat edemezler. Ancak bilerek hakka şâhitlik edenler şefaat edebilirler."**[88] ayeti bu durumu ifade etmektedir.

Şefaat kavramına hadislerde de değinilmiş, başta Resulullah olmak üzere bütün peygamberler, melekler ve salih kulların müminlere şefaat edeceği rivayet edilmiştir.[89] Bir başka rivayete göre Hz. Peygamber, ilkin ümmetinden cennet ehli olanlar için şefaatçi olacak, sonra cehenneme giren günahkârlar için üç defa şefaat edecek ve bu sayede cehennemlikler buradan çıkarılıp cennete alınacaktır.[90] Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuştur: *"Her peygamberin müstecab (Allah'ın kabul edeceği) bir duası vardır. Her peygamber o duayı yapmada acele etti. Ben ise bu duamı kıyamet gününde, ümmetime şefaat olarak kullanmak üzere sakladım. Ona inşaallah, ümmetimin şirk koşmadan ölenleri nail olacaktır."*[91]

D DEĞERLENDİRELİM

O'nun izni olmaksızın hiç kimse şefaatçi olamaz..." (Yunus suresi, 3. ayet)

"Ve öyle bir günden korunun ki kimse kimsenin yerine bir şey ödeyemez, kimseden şefaat da kabul edilmez, kimseden fidye de alınmaz ve onlara hiçbir yardım da yapılmaz." (Bakara suresi 48. ayeti)

"De ki: "Bütün şefaat Allah'ındır." (Zümer suresi, 44. ayeti)

"Onlar, Allah'ın hoşnut olduğu kimseden başkasına şefaat etmezler. Hepsi de O'nun korkusundan titrerler..." (Enbiya suresi, 28. ayeti)

"Allah'tan başka hiçbir dost ve şefaatçi bulunmadığını Kur'an ile hatırlat." (En'am suresi, 70. ayeti)

"Şehid, ailesinden yetmiş kişiye şefaat eder." (Ebu Davut, cihad 28)

Ebu Hureyre (r.a)'den bir rivâyette; Peygamberimize (s.a.v): "Rabb'inin seni Makam-ı Mahmud'a (övgü makamına) yükselteceği ümit edilir." (İsra suresi, 79) ayetindeki Resulullah'a (s.a.v) makam-ı mahmud'dan sual edildi. Resulullah (s.a.v): "Bu şefaattir." diye cevap verdi. (Tirmizi, Tefsir, 17)

Yukarıda zikredilen ayet ve hadisleri okuyunuz. Bu ayetlerde şefaatin şartları olarak nelerden bahsedilmektedir? Sınıfta arkadaşlarınızla değerlendiriniz.

Resulullah (s.a.v.) buyurdular ki: "Şefaatim, ümmetimden büyük günah sahipleri içindir." [Tirmizi, şu ziyadeyi kaydeder: "Hz. Cabir (ra) dedi ki: "Kebair (büyük günah) ehli olmayanın şefaate ne ihtiyacı var!"][92] Yine Peygamberimiz (s.a.v), Kur'an okuyan ve oruç tutan kimseler hakkında bu ibadetlerin de şefaatçi olacağını bildirmiş ve *"Kur'an-ı Kerim'i okuyun! Çünkü Kur'an, onu okuyanlara kıyamet günü şefaatçi olarak gelecektir."* demiştir.[93]

Şefaatin şartı olarak şunlar söylenebilir; Kur'an'da ve sahih hadislerde, hâkimiyet ve şefaatin yalnız Allah'a (c.c) ait olduğu açıkça belirtilmiştir. Bununla birlikte Allah'ın (c.c) razı olduğu ve şefaat edilmelerine izin verdiği kimselere yine Allah'ın (c.c) izni dahilinde şefaat edilecektir. O'nun şefaat izni vereceği kulları Hz. Peygamber, diğer bütün peygamberler, melekler, salih ve müttaki müminlerdir. Şefaat izni verilecek kimseler ise, **"...Allah rızasına ulaşmış olanlardan başkasına şefaat etmezler. Onlar, Allah korkusundan titrerler!"**[94] ayetinde ifade edildiği üzere samimi Müslümanlardır. Kâfirlere ise hiçbir şekilde şefaat edilmeyecektir. Nitekim kafirler hakkında onları ko-

88. Zuhruf suresi, 86. ayet.
89. Buhârî, Tevhîd, 24; Müslim, Îmân, 302.
90. Buhârî, Tevhîd, 19, 24, Rikak, 51; Müslim, Îmân, 332.
91. Buhari, Da'avat 1, Tevhid 31; Müslim, İman 334.
92. Tirmizi, Kıyamet 12; Ebu Davud, Sünnet 23; İbni Mace, Zühd 37.
93. Buhârî, Tevhîd, 24; Müslim, Îmân, 47, 302.
94. Enbiya suresi, 28. ayet.

ruyan herhangi bir dost ve şefaatçinin bulunmayacağı **"Artık şefaatçilerin şefaati onlara fayda vermez."**[95] vb. ayetlerle bildirilmiştir. Allah'ın (c.c) ahirette bazı kullarını diğerleri hakkında şefaatçi kılması ise şefaat etme yetkisinin sadece O'nun elinde bulunduğu anlamına gelir.[96]

Unutmayalım; Müslümanlara düşen görev, şefaate güvenerek dinin gereklerini terk etmek değil, şefaate layık olabilmek için çalışıp çabalamak olmalıdır.

3.6. Cennet ve Cehennem

Cennet ve cehennem ahiret hayatının son ve ebedi duraklarıdır.

Cennet

Cennet, örtmek, gizlemek anlamına gelen "cenn" kökünden türemiş bir isimdir. Sözlük anlamı, bitki ve ağaçlarıyla toprağı örten bahçe demektir. Çoğulu "cinan ve "cennat"tır. Kur'an'da, müminlerin ahiretteki "ebedi nimet ve saadet yurdu" için isim olarak kullanılır. Cennet ve oradaki hayat sonsuzdur.

Kur'an'da cennet için çeşitli isimler kullanılmıştır: cennatü'n-naîm, cennetü'l me'vâ, cennâtü adn, dar'ul-huld, firdevs, dâru's-selam, dâru'l-mukâme, el-makâmu'l-emin[97].



Cennet nimetleri sonsuzdur.

Kur'an-ı Kerim'de cennet ve cennetlikler şöyle tasvir edilmiştir: Cennet, genişliği göklerle yer kadar olan, yakıcı sıcağın da dondurucu soğuğun da görülmeyeceği bir yerdir. Temiz su, tadı bozulmayan süt ve süzme bal ırmaklarının yer aldığı cennette, suyu zencefille kokulandırılmış tatlı su pınarı (selsebil) ve sonunda misk kokusu bırakan bir içecek de vardır. Cennet içeceği, baş ağrıtmayan, sarhoş etmeyen, günah işletmeyen, bir içecektir. Cennette türlü meyveler, hurmalıklar, nar ağaçları, bağlar, salkımları sarkmış muz ağaçları ve çeşit çeşit kuş etleri bulunur.

Cennetliklerin elbiseleri ince ve kalın halis ipektendir. Evleri güzeldir. Onlara hizmet etmek için ölümsüz gençler dolaşırlar. Altın kadeh ve tepsiler dolaştıran bu gençler güzelliklerinden dolayı birer inci sanılırlar. Cennettekilere altlarından ırmaklar akan, üst üste bina edilmiş köşkler vardır. Yorgunluk ve zahmet çekilmeyecek olan cennette, boş ve yalan söz işitilmez, kalplerden de kin sökülüp atılmıştır.

Kur'an-ı Kerim'deki cennet tasvirlerinden biri de şu şekildedir:

"Müttakîlere vâdolunan cennetin durumu şöyledir: İçinde bozulmayan sudan ırmaklar, tadı değişmeyen sütten ırmaklar, içenlere lezzet veren şaraptan ırmaklar ve süzme baldan ırmaklar vardır. Orada meyvelerin her çeşidi onlarındır. Rablerinden de bağışlama vardır. Hiç bu, ateşte ebedî kalan ve bağırsaklarını parça parça edecek kaynar su içirilen kimselerin durumu gibi olur mu?"[98]

"İman edip yararlı iş yapanlara gelince onlar da cennetliktirler. Onlar orada devamlı kalırlar."[99]

Cennet nimetlerinin insan akıl ve hayalinin alamayacağı güzellikte olduğunu Peygamber Efendi-

95. Müddessir suresi, 48. ayet.
96. bk. Yusuf Şevki Yavuz, "Şefaat", TDV İslam Ansiklopedisi, C 38, s. 412-415.
97. bk. Necm suresi, 15. ayet; Müminun suresi, 11. ayet; Şuara suresi, 85. ayet; Beyyine suresi, 8. ayet; Fussilet suresi, 28. ayet; Yunus suresi, 25. ayet; Fatır suresi, 35. ayet; Duhan suresi, 51. ayet.
98. Muhammed suresi, 15. ayet.
99. Bakara suresi, 82. ayet.

miz bir hadis-i şerifte şöyle açıklamıştır: "Cenab-ı Hakk buyuruyor ki: Salih kullarım için ben, cennette hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği ve insanın kalbinden geçmeyen nice nimetler hazırladım."[100] Bu konuda Kur'an da şöyle buyurulur:

"Yaptıklarına karşılık olarak, onlar için ne mutluluklar saklandığını hiç kimse bilemez."[101]

Havz

Kıyamet gününde peygamberlere ihsan edilecek havuzlar bulunacaktır. Müminler bunların tatlı ve berrak suyundan içerek susuzluklarını gidereceklerdir.

"Kuşkusuz biz sana kevseri verdik."[102] Bu ayette geçen kevser genellikle cennetteki havuz olarak anlaşılmıştır. Bu sebeple Peygamber Efendimiz'in kıyametteki havuzu için "havz-ı kevser" denilmiştir.

Sahih olan rivayete göre Kevser havuzu cennettedir. Havuz ile Kevser'in aynı olduğu rivayet edilmişse de Kevser cennetteki ırmağın ismidir.

Havz-ı Kevser cennet kapılarının yanındadır. Sahih görüşe göre iki tane havuz vardır. Biri sırattan önce mahşer yerinde, diğeri ise cennettedir.

Hadislerde bildirildiğine göre kıyamet günü her peygamberin bir havuzu olacaktır. Bu havuzdan o peygamberin kendisi ve ümmeti içecektir. Peygamber Efendimiz'in havuzu çok geniş, suyu sütten daha beyaz, kokusu miskten daha güzel, kadehlerinin sayısı da gökteki yıldızlardan daha çoktur. Ondan bir kere içen bir daha ebediyen susamayacaktır.[103]

Rü'yetullah

Şüphesiz cennetteki nimetlerin en büyüğü Allah'ın (c.c) hoşnutluğunu kazanmak ve Allah'ı (c.c) görmektir. Bu konuda Kur'an'da şöyle buyrulmuştur:

"...Allah'ın rızası ise hepsinden (bütün cennet nimetlerinden) daha büyüktür. İşte büyük kurtuluş da budur."[104]

"Yüzler vardır ki o gün ışıl ışıl parıldayacaktır. Rabb'lerine bakacaklardır."[105]

Peygamberimizin (s.a.v) bu konudaki bir hadisi de şöyledir:

"Muhakkak ki siz şu ayı gördüğünüz gibi, Rabb'inizi de göreceksiniz. Ve o sırada izdihamdan ötürü birbirinize zarar vermiş de olmayacaksınız."[106]

Ehl-i sünnet âlimlerine göre Müslümanlar cennette Yüce Allahı, mahiyetini tarif edemeyeceğimiz bir şekilde görecektir.

Cehennem

Kelime olarak derin kuyu anlamına gelen cehennem, ahirette kafirlerin sürekli olarak, günahkar müminlerin de günahları ölçüsünde cezalandırılmak üzere kalacakları azap yeridir.

Kur'an'da cehennem anlamında yedi isim daha kullanılmıştır. Bu isimler şunlardır: nâr (ateş), cahim (son derece büyük, alevleri kat kat yükselen ateş, düşenlerin çoğunun geri dönmediği uçurum), sair (çılgın ateş ve alev), haviye (kızgın ateş), leza (dumansız ve katıksız alev), sakar (ateş), hutame (obur ve kızgın ateş).[107] Bazı bilginler, bu yedi ismin cehennemin yedi tabakası olduğunu ileri sürmüşlerdir.

100. Buhari, Tefsir, Sure, 32; Müslim, Cennet, 1; Tirmizi, Tefsir, Sure, 32.
101. Secde suresi, 17. ayet.
102. Kevser suresi, 1. ayet.
103. Buhari, Rikak, 53; Fiten. 1; Müslim, Fedail, 9; Tirmizi. Kıyamet, 14-15.
104. Tevbe suresi, 72. ayet.
105. Kıyamet suresi, 22-23. ayetler.
106. Buhari, Mevakit, 16; Tevhid, 24; Müslim, İman, 81; Tirmizi, Cennet, 15.
107. bk. Bakara suresi, 24. ayet; Maide suresi, 86. ayet; Ahzab suresi, 64. ayet; Karia suresi, 9. ayet; Mearic suresi, 15. ayet; Müddessir suresi, 27. ayet; Hümeze suresi, 4. ayet.

Cehennem ve oradaki hayat, Kur'an'da şu şekilde nitelenir: Suçlular cehenneme vardıklarında, cehennem onlara büyük kıvılcımlar saçacak, uzaktan uğultusu işitilecektir. İnkârcılar için bir zindan olan cehennem, ateşten örtü ve yataklarıyla cehennemlikleri her taraftan kuşatan, yüzleri dağlayan ve yakan, deriyi soyup kavuran, yüreklere çöken kızgın ateş dolu bir çukurdur. Yakıtı insanlar ve taşlar olan cehennem, kendisine atılanlardan bıkmayacaktır. İnsanın içine işleyen bir sıcaklık ve kaynar su içinde, serin ve hoş olmayan kara bir dumanın gölgesinde bulunacak, cehennemliklerin derileri, her yanışında, azabı tatmaları için başka deriler ile değiştirilecektir. Onların yiyeceği zakkum ağacı, içeceği kaynar su ve irindir. Orada serinlik bulamadıkları gibi içecek güzel bir şey de bulamayacaklardır.

Allah'ı (c.c) görmekten mahrum kalacak olan inkârcılara Allah (c.c) rahmet etmeyecek, cehennem azabı onları ebedi olarak kuşatacaktır.

"Hayır! Kim bir kötülük eder de kötülüğü kendisini çepeçevre kuşatırsa işte o kimseler cehennemliktirler. Onlar orada devamlı kalırlar."[108]

"Bizim ayetlerimizi yalanlayıp da onlara karşı kibirlenmek isteyenler var ya, işte onlara gök kapıları açılmayacak ve onlar, deve iğne deliğine girinceye kadar cennete giremiyeceklerdir! Suçluları işte böyle cezalandırırız!"[109]

Günahkar müminler ise cehennemde ebedi kalmayacaklar, Peygamberimizin (s.a.v) hadislerinde de bildirildiği gibi, cezalarını çektikten sonra cennete konulacaklardır.[110]

Ahiret hayatının her devresinde olduğu gibi, cehennem azabını da, ruh beden ile birlikte çekecektir. Ancak cehennem hakkında bahsedilen, acı, ızdırap, azap, ateş vb. şeyler bu dünyadakilere benzemez. Bunların iç yüzünü insanların bilmesi mümkün değildir. Ancak Allah (c.c) bilir.

A'râf

A'râf "sur, dağ ve tepenin en yüksek kısmı" manasındaki 'urf'un çoğuludur. A'râf suresinin 46. ayetinde yer alan bu kavramın sırat üzerinde yüksek bir yer veya cennetle cehennem arasında Uhud Dağı'na benzer bir yerin adı olduğuna dair görüşler olsa da tercih edilen görüşe göre A'râf, cennetle cehennemi birbirinden ayıran bölgedeki surun yüksek kısmının adıdır.[111]

A'râf denilen yerde kimlerin bulunacağı (Ashâbü'l-A'râf) ile ilgili farklı görüşler ileri sürülmüştür. Ashâbü'l-A'râf'ın sevap ve günahı eşit olan müminler, cennet veya cehennemlik durumu belli olmayanlar ile müşriklerin bülûğ çağından önce ölen çocuklarının olabileceği söylenmiştir.

Kur'an'da tartıları ağır gelenlerle hafif gelenlerin durumları bildirildiği halde[112] , günahları sevaplarına eşit olanların durumları hakkında herhangi bir açıklama yapılmamış olması, ashâbü'l A'râf ile kastedilenlerin iyi ve kötü amelleri eşit olan müminler olduğu yönündeki görüşün daha isabetli olduğuna delil gösterilebilir. Nitekim A'râf suresindeki ayetler de bu görüşü desteklemektedir: **"İki taraf (cennetlikler ve cehennemlikler) arasında bir perde ve A'râf üzerinde de herkesi simalarından tanıyan adamlar vardır ki bunlar henüz cennete giremedikleri halde (girmeyi) umarak cennet ehline: «Selâm size!» diye seslenirler. Gözleri cehennem ehli tarafına döndürülünce de: Ey Rabb'imiz! Bizi zalimler topluluğu ile beraber bulundurma! derler."**[113] Ayette yer alan "Ey Rabb'imiz! Bizi zalimler topluluğu ile beraber bulundurma!" ifadesi, bu duayı yapanların durumu ile ilgili henüz bir kararın verilmediğini göstermektedir.

Netice itibariyle Kur'an'da kıyamet sahnelerinden biri olarak yer alan A'râf, hayırla şer arasında kararsız kalan insanlara, tercihlerini hayır yönünde kullanmaları için yapılmış ilahi uyarı içeren bir kavram olarak değerlendirilmelidir.[114]

108. Bakara suresi, 81. ayet.
109. A'râf suresi, 40. ayet.
110. Buhari, Rikak, , 51; Tevhid, 19; Tirmizi, Birr, 61; İbn Mâce, Mukaddime, 9.
111. bk. A'râf suresi, 46. ayet; Hadîd suresi, 13. ayet.
112. bk. A'râf suresi, 8. ayet; Müminûn suresi, 102. ayet; Karia suresi, 6. ayet.
113. A'râf suresi, 46-47. ayetler.
114. Yusuf Şevki Yavuz, "A'râf", TDV İslam Ansiklopedisi, C 3, s. 259.

4. Ahirete İmanın Hayatımıza Etkileri

Ahiret gününe iman, insanın dünyadaki hayatına etkileri açısından son derece önemli bir inanç esasıdır. Çünkü bir insanın, davranışlarının ahirette cennet ya da cehennemle sonuçlanacağına iman etmesi, o davranışların daha ilk andan itibaren kontrollü ve bilinçli yapılmasını sağlar. Bu açıdan baktığımızda ahiret inancı sadece öte dünyayla ilgili değil, aynı zamanda bu dünyayı da etkileyen bir inançtır.

Ahiret inancı dünya hayatında kişiyi iyi olmaya, ahlaklı davranışlar sergilemeye, diğer insanlara şefkat ve merhametle muamele etmeye sevk eder. Çünkü insanı ahlaklı olmaya yönelten en önemli saiklerden biri de ahiret inancıdır. Ahirete inanan birisi ahirette hesap vereceğini düşünerek bu dünyadaki işlerinde helal haram bilinciyle yaşar, hak hukuk gözetir. İnsanlara karşı zorbaca davranışlar sergilemez. Sadece kendi çıkarlarını düşünmez, topluma yararlı işler yapmaya gayret eder. Ahiret inancı olmadığında insan ilişkilerine dünyevi çıkarlar ve fırsatçılık hakim olur.

Mümin kimse ahirette mutlak adaletin gerçekleşeceğine iman ettiği için dünya hayatını bu imana göre yaşar. Yaptıklarından hesaba çekileceğini bilir ve dünyayı ahiret hayatına hazırlanma mekânı olarak görür. Ahirete inanmayanlar ise hayatı sadece bu dünya hayatıyla sınırlı gördüklerinden ahiret hesabına güzel yatırımlar yapamazlar. Böylelikle müminler geçici olan hayatla ebedî olan hayata hazırlık yaparlarken inanmayanlar geçici hayata takılıp kalırlar. İnananlar gerçek ve baki olan ahiret hayatında mutluluğa kavuşurlar. Bu dünyada dahi nice zorluklar içinde mutlu olmayı başarırlar. İnkârcılar ise bu dünya hayatında geçici olarak mutlu olduklarını zannetseler bile ebedî hayatlarında cehennemle ve hüsranla karşılaşırlar.

Ahirete iman, insan hayatına bir hedef ve yön verir, yaradılıştaki gayeyi öğretir. Bu hayatın kendisi için bir sınav olduğunu bilen insan yeryüzündeki sorumluluğunu doğru algılar. Bu sorumluluk duygusuyla dünya hayatında yapıp ettiği hiçbir şeyin karşılıksız kalmayacağı bilinci ile hareket eder. Artık onun için dünya hayatı geçici bir oyalanma yeri değil, sonsuz ahiret hayatı için bir hazırlıktır. Bu inanç, insan için çok güçlü bir moral ve kalıcı bir mutluluğun kaynağı olur. Zira bu durumda hayat insan için Allah'ın (c.c) rızasını ve cenneti kazandıracak bir fırsata dönüşmüş olmaktadır. İşte bu, hayatın anlam ve amacını keşfetmek demektir.



Ahirete iman, dünya hayatını anlamlı kılar.

Sürekli bir anlam arayışı içinde olan insan kendi kendine: "Ben kimim?", "Niçin yaratıldım?", "Benim sonum ve bu dünyanın sonu ne olacak?" gibi sorular sorar. Özellikle, "Benim sonum ve dünyanın sonu ne olacak?" sorusuna en anlamlı cevabı ahiret inancı verir. Çünkü ahirete inanan insan yokluğa mahkûm bir varlık olmadığını, sonsuz bir hayatla şereflendirileceğini fark eder. İşte bunu bilen insan, yaşamın bir amacı olduğunu anlar ve yaratılış amacı doğrultusunda hayatını sürdürmeye özen gösterir.

Ahiret inancı insanların ümitlerini yeniler, acılarını hafifletir, zor durumlara katlanmasını sağlar, onları ölüm korkusundan kurtarır. Dünya hayatının anlam ve amacını keşfeden insan hayatın zorluklarına sabreder. Çünkü onun için karşılaşılan her zorluk geçici hayat sınavının bir parçasıdır.

Haksızlıklar karşısında umutsuzluğa kapılmaz. Çünkü mutlak adaletin ahirette gerçekleşeceğini bilir ve teselli bulur. **“O sabredenler, kendilerine bir bela geldiği zaman ‘Biz Allah’ın kullarıyız ve biz O’na döneceğiz.’ derler.”**[115] Bu inançtaki bir kişi dinî ve dünyevi görevlerini eksiksiz yerine getirir. Çünkü bir mükâfat ve ceza gününün varlığına iman ve herkesin bu dünyada işlediklerinden dolayı Allah’ın (c.c) huzurunda sorguya çekileceği inancı onun kalbinde yer etmiştir. Bu sebeple ahiret inancı, insanlar için hem hukuki hem de ahlaki yaptırımlar bakımından da bir dayanak noktasıdır.

Ahirete inanan insan, erdemli yaşamaya çalışır. İnsanlarla iyi geçinir ve kimseye haksızlık etmez. Doğru ve dürüst olmayı, iyilik yapmayı, insanlara hizmet etmeyi kendisine ilke edinir.

Kanaatkâr olur ve dünyevi menfaatlerin geçici olduğunu bilir. Sahip olduğu nimetleri başkalarıyla paylaşır.

N NOT EDELİM

Ahirete İmanın Dünya Hayatına Etkileri:

- ✓ Sorumluluk
- ✓ Hak ve hukuka riayet
- ✓ Adalet
- ✓ İyilik ve yardımseverlik
- ✓ Sabır
- ✓ Dürüstlük
- ✓ Kanaatkârlık
- ✓ Helal-Haram bilinci
- ✓ Şefkat ve merhamet
- ✓ İstikamet
- ✓ Ümit

Ahiret inancı, insanı yok olma korkusundan kurtarır. Çünkü ahirete inanan insan için ölüm, geçici hayatın son bulması, sonsuz yeni bir hayatın başlaması demektir.

Ahirete inanan insanın suç işlemesi zorlaşır. Çünkü yaptığı her şeyin ahirette hesabını vereceğine inanması, insanda güçlü bir otokontrol bilinci oluşturur. İnsanın iç dünyasında onu kötülüklerden caydırıcı böyle bir güce her zaman ihtiyaç vardır.

Ahiret inancı, insanların dünyaya karşı aşırı bağlılıklarını önler, başkalarına iyilik ve hizmet etmek fikrini geliştirir.

Ahiret inancı insanı cesaretli ve güçlü kılar ve insanın inandığı değerler için ölümü göze almasını sağlar.

Ahiret inancı insanda erdemli bir yaşam ideali oluşturur. Çünkü sergilenen her erdemli davranış Allah (c.c) katında hak ettiği karşılığı bulacaktır. Bu idealin gereği olarak insan dürüst ve adaletli olmaya çalışır. Allah (c.c) hakkı, kul hakkı ve diğer varlıkların haklarını titizlikle gözetir. İyilik yapmayı, diğer varlıklara hizmet etmeyi, iyi insan olmanın gereği olarak kabul eder.

Ahirete iman eden insan iyi ya da kötü, büyük veya küçük yaptığı hiçbir şeyin karşılıksız kalmayacağını bilir. Cennette kendisi için hazırlanan nimetlere kavuşma umuduyla Allah’ın (c.c) buyruklarını yerine getirmeye çalışır. Allah’ın (c.c) emir ve yasaklarına uymazsa başına gelecek acı verici azaptan uzak olmak ve onun sevgisinden mahrum kalmamak için hareketlerine özen gösterir.

Mazlumun zalimden hakkını alacağı günün mutlaka geleceğini bilir, kimseye haksızlık yapmaz. Zalimlerden hesap sorulacağının, kötülerin cezalandırılacağının ve iyilerin ödüllendirileceğinin farkındadır. Bu sebeple karşılaştığı ve engel olamadığı adaletsizlikler karşısında yıkılmaz, hesap gününe olan inancıyla teselli bulur.

Her şeyin geçici olduğunun farkına varır. Bu dünyanın geçici zevklerine, geçici dertlerine takılıp kalmaz. Açgözlülük yapmadan kendine verilen nimetlerle yetinmeyi bilir. Derdin, kederin, mutluluğun, keyfin imtihan olduğu bilinci ile ebedî hayatına hazırlık yapar.

Ahiret gününe inanan insan öldükten sonra tekrar diriltileceğini ve yaptıklarından hesaba çekileceğini bilir. İyi ya da kötü hiçbir davranışın karşılıksız kalmayacağına inanır. Bu nedenle yaptığı tüm işlerde sorumluluk bilinciyle hareket eder. Bu inanca sahip insanların oluşturduğu toplum, doğruluktan ayrılmaz, kazancını meşru şeylerde arar, hileye, aldatmaya ve rüşvete yaklaşmaz. Kendinin ve başkalarının hakkını gözetir.

115. Bakara suresi, 156. ayet.

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A Aşağıda verilen açık uçlu soruları cevaplayınız.

1- Ahiret hayatı niçin olmalıdır? Yazınız.

....

....

2- Ahirete imanın anlamlı bir hayat yaşamaya katkıları nelerdir? Yazınız.

....

....

3- Ahiretin varlığı ve gerekliliği konusundaki akli deliller nelerdir? Yazınız.

....

....

4- Ahirete inanmayanlara ve yeniden dirilişi imkânsız görenlere Kur'an'da nasıl cevap verilmektedir? Yazınız.

....

....

5- A'râf ne demektir? Yazınız.

....

....

B Aşağıda verilen çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1- Kur'an'da ahiret hayatı farklı isimlerle anılmaktadır. Aşağıdakilerden hangisi bu isimlerden biri <u>değildir?</u>

A. Yevmü't-telak
B. El-yevmü'l-ahir
C. Yevmü'l-ba's
D. Yevmü'l-ceza
E. Yevmü'l-hasre

2- Cennet ile cehennem arasında olduğu bildirilen yüksek duvarın adı nedir?

A. A'râf
B. Mizan
C. Mahşer
D. Arafat
E. Sûr

3- Aşağıdakilerden hangisi ahirette insanın hesaba çekileceği şeylerden olamaz?

A. Ömrünü nerede tükettiği
B. Hangi ırktan olduğu
C. Malını nereden kazandığı
D. Malını nereye harcadığı
E. Gençliğini nerede geçirdiği

4- Aşağıdakilerden hangisi cehennemin diğer isimlerindendir?

A. Firdevs
B. Adn
C. Cahîm
D. Na'îm
E. Daru's-Selam

5- Sûr kavramı için aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A. Sûr'a iki defa üfürülecektir.
B. Sûr'a ilk üfürmede canlılar hayatiyetlerini kaybedeceklerdir.
C. Sûr, cennetle cehennem arasındaki yüksekçe duvarın adıdır.
D. Sûr, ses veren boru manasına gelir.
E. Sûr'a üfürmekle görevli melek İsrafil'dir.

C Aşağıdaki boşlukları verilen kelimelerle doldurunuz.

Ba's - Sûr - Berzah hayatı - Mizan - Haşr

1- Kıyamet, İsrâfil'in ....'a ilk üfürmesiyle kopacaktır.

2- Ahirette insanların bir araya toplanmasına ....denir.

3- Dünya hayatında yapılan iyiliklerin ve kötülüklerin tartılacağı terazilere .... denir.

4- İnsanların ölümüyle yeniden diriltilmesi arasında geçen döneme .... denir

5- Kıyamet sonrasında insanların yeniden yaratılmasına .... denir.

D Aşağıdaki ifadelerden doğru olanların yanına (D), yanlış olanların yanına (Y) yazınız.

1- (....) Ölüm bir sondur ve insanların yeniden diriltilmesi imkânsızdır.

2- (....) İnsanların yaptıkları ve yapmadıklarıyla ahirette sorgulanmasına hesap ve sual denir.

3- (....) Hayatı sadece dünya hayatından ibaret görmek, Kur'an'da reddedilmiştir.

4- (....) Kıyamet; kelime olarak kalkmak, dikilmek, ayaklanmak anlamına gelir.

5- (....) Duman (duhân) küçük kıyamet alâmetlerindendir.